

MATINTOLERANSE-GRANSKNINGEN

Hvordan kan en frisk jente bli stemplet «syk» over natten? Dette er historien om hvordan alternativbransjen utfører potensielt farlige matintoleranse-tester på tusenvis av nordmenn ned til spedbarnsalder.

INNHOOLD

INNSENDERE	3
Kontaktinformasjon	3
Publiseringsdato	3
Redaksjon	3
1. BAKGRUNN OG IDÈ	3
2. DETTE FANT VI	4
2.1 Testene kan være helsefarlige, og tas på spedbarn	4
2.2 Tre like tester – tre ulike resultat	4
2.3 Kommersielle interessekonflikter	5
2.4 Flere mente lovgivningen måtte revideres	5
2.5 Forbrukerombudet vurderer markedsføringen som ulovlig	5
3. METODE	5
3.1 Testingen av blodanalysene	5
3.2 Granskningen av behandlerne	6
3.3 Leting etter kommersielle bindinger	9
3.4 Bruk av eksterne eksperter	12
3.5 Kontakt med behandlerne og BioTek	12
4. ETISKE VURDERINGER	13
4.1 Valget av vår egen journalist som testperson	13
4.2 Bruk av skjult lydopptak og identitet	13
4.3 Møtet med behandlerne	14
4.4 Kilder og sitatsjekk	15
4.5 Få frem erfaringer	15
FULLSTENDIG LISTE OVER PUBLISERING	16
Alle vedlegg	Etter side 17

Innsendere

Marie Moen Kingsrød og Øystein Vonstett-Larsen

Publisert

Første publiseringsdag 01.07.2015
Publisert på VG Nett samt i VGs papirutgave.

Journalistenes kontaktinformasjon

Marie Moen Kingsrød, 970 32 340
Øystein Vonstett-Larsen, 905 48 966

Redaksjon

Verdens Gang
Pb. 1185 Sentrum, 0107 Oslo
Sentralbord: 220 00 000

MATINTOLERANSE-GRANSKINGEN

«VGs journalistikk har vært enkel og effektiv. Flere medier bør følge etter. Det bør være en opplagt del av samfunnsoppdraget å granske en milliardbransje der tusener av utøvere hvert år «diagnostiserer og behandler» hundretusener av nordmenn med metoder som savner vitenskapelig grunnlag.

VG har avslørt en røverbransje der friske mennesker tilbys udokumenterte blodanalyser som [stempler dem som syke](#) med behov for radikal kostomlegging, gjerne [kombinert med kosttilskudd som behandlerne selv selger](#). Hvordan endte vi opp her?»

- Preben Aavitsland/ lege og epidemiolog, tidligere beredskapsdirektør i Folkehelseinstituttet (kronikk i VG)

1. BAKGRUNN OG IDÈ

1,2 millioner nordmenn tror de ikke tåler en eller flere matvarer, ifølge en landsrepresentativ undersøkelse VG fikk utført hos InFact i mai 2015. Av dem har nærmere 850.000 tatt eller vurderer å ta en matintoleranse-test.

Samtidig omsetter dagligvarebransjen laktose- og glutenfrie matvarer som aldri før. Omsetningen av «fri for»-produkter økte med over 50 prosent hos Rema 1000 i 2014. Coop melder på sin side om en økning på 30 prosent. Dette ifølge statistikk VG har fått tilgang på fra butikkene.

Til tross for at mange tror de reagerer på matvarer, er det i realiteten svært få nordmenn som har en medisinsk diagnose på matintoleranse, ifølge Norges Astma- og Allergiforbund (NAAF).

De anslår at bare rundt fem prosent av nordmenn har denne intoleransen eller en mataallergi. De mener også at den kraftige økningen i selvrapportert matintoleranse skyldes at folk diagnostiserer seg selv, oppsøker «alternative behandlere» og feiltolker naturlig ubehag som intoleranse.

VG avdekket at det årlig selges titusenvise av blodtester av alternativbransjen som skal påvise om folk har matintoleranse og mot hvilke matvarer.

Hvorfor mener så mange at de ikke tåler maten de spiser? Og hvordan kan

alternativindustrien utnytte seg av dette? er spørsmål det hele begynte med.

Ikke mer enn et Google-søk skal til før du finner indikasjoner på at den alternative bransjen diagnostiserer matintoleranse, og selger tester. Eksempler er Klinikk ISIS , Lambertseter Helhetsmedisin og Arena helse som benytter påstanden «Blir du syk av maten du spiser?» i sin markedsføring.

Laboratoriet EU BioTek markedsfører seg som en av de mest seriøse matintoleranse-testerne på det alternative markedet. Ifølge dem selv har titusener av nordmenn tatt deres test, og den er trolig årsaken til at mange tusen nordmenn mener de har en matintoleranse. VGs journalist, Marie Moen Kingsrød, ønsket å undersøke troverdigheten til disse testene. Hun dro derfor, med skjult identitet, til tre ulike behandlere, som sendte inn Maries blod til det samme laboratoriet (EU BioTek) for en påstått matintoleranse-analyse.

Da resultatene kom, viste de seg å være ulike. Marie, som oppfattet seg selv som helt frisk og ikke reagerte på noen matvarer hun spiste, ble stemplet som syk og matintolerant. Det var også da de mest interessante problemstillingene i artikkelserien dukket opp: Hvem er behandlerne som tar testene? Og hvorfor anbefaler de en rekke kosttilskudd, som skal hjelpe, rett etter å ha gitt diagnosen «matintoleranse»? Og ikke minst: Er testene og den påfølgende behandlingen trygg?

2. DETTE FANT VI

2.1 Testene kan være helsefarlige, og tas på spedbarn

VG kunne dokumentere at de fleste av behandlerne som utfører de påståtte matintoleranse-testene ikke har helse- eller ernæringsfaglig utdanning. [VGs kartlegging viser at 85 av de 117 behandlerne som tar denne testen ikke har noen som helst form for helseautorisasjon](#). Kun to av dem har ernæringsutdanning. Én er lege. Dette er behandlerne som gir ernæringsråd og foreslår dietter og kosttilskudd til nordmenn helt ned til spedbarnsalder.

Det faktum at behandlerne ikke har noen helseautorisasjon kan, ifølge fagkyndige, utgjøre en helserisiko (sykdom, feilernæring og underernæring). Det vekket sterke reaksjoner at disse testene, med påfølgende dietter, utføres på spedbarn.

2.2 Tre like tester – tre ulike resultat

VGs journalist, Marie Moen Kingsrød, tok den samme blodanalysen (BioTek) som skulle avsløre matintoleranse hos tre ulike behandlere. Maries blod ble sendt inn til samme laboratorium for analyse som skulle avsløre matintoleranse ved hjelp av målinger av antistoffer i blodet. De tre behandlerne vurderte deretter resultatet, og ga råd om videre behandling, kostholdsendringer etc.

De tre like testene VGs journalist tok, med Maries blod til samme laboratorium, ga tre ulike resultat. Testene ga både ulike konklusjoner over hvilke matvarer Marie ikke tålte, og hvilke behandlingsopplegg hun burde følge.

Testene viste dessuten at Marie var matintolerant mot en rekke matvarer, til tross for at hun basert på legens og sin egen vurdering, er frisk. Hun fikk beskjed om å slutte å spise over 40 av de 90 matvarene hun ble testet for. Det kan være helsefarlig, mener fagmiljøet på Oslo Universitetssykehus.

Det samme fagmiljøet og Legemiddelverket mener at testene er ubrukelige og udokumenterte. De har gjennomgått litteraturen, og sier det ikke finnes vitenskapelig bevis for at antistoffene som måles i blodet i analysen, IgG og IgA, kan si noe om man har en matintoleranse eller ikke.

2.3 Kommersielle interessekonflikter

Behandlerne som setter diagnosen – selger også produktene som skal være løsningen – og som skal gjøre deg frisk. VGs gjennomgang kunne avdekke at behandlere som tok testene, og derfor påviser matintoleranse, har en økonomisk interesse i å selge kosttilskudd og produkter som skal hjelpe mot matintoleranse.

2.4 Flere mente lovgivningen måtte revideres

1. januar 2004 ble den norske såkalte «kvakksalverloven» opphevet. Siden dette har den alternative medisin-bransjen fått friere tøyler. Som følge av VGs avsløringer tok flere til orde for at dagens lov om alternativ behandling måtte endres. Blant annet KrFs stortingsrepresentant i helsekomiteen, Olaug Bollestad. Forbrukerrådet reagerte kraftig og krevde også en ny gjennomgang av dagens lovverk. De mente at det må føres strengere tilsyn med alternative behandlere og private klinikker. I Sverige er det blant annet lovregulert at barn under åtte år ikke kan behandles av noen som ikke er helsepersonell.

2.5 Forbrukerombudet vurderer markedsføringen som ulovlig

VG fikk Forbrukerombudet til å vurdere måten laboratoriet BioTek og deres behandlere drev markedsføring. BioTek gir inntrykk av at matintoleranse-testen deres kan kurere alt fra høyt blodtrykk til hjerteproblemer. Forbrukerombudet vurderer dette som lovbrudd. Som et resultat av dette lovet flere av produsentene at de skulle endre markedsføringen.

3. METODE

3.1 Testingen av blodanalysene

I perioden september 2014 til februar 2015 tok VGs journalist en rekke tester som hevder å skulle påvise en eventuell matintoleranse. Vi benyttet VGs journalist, Marie Moen Kingsrød, som testperson i denne saken. I samme periode oppsøkte hun også lege flere ganger, for å ha et sammenligningsgrunnlag.

Før vi startet med granskningen, ville vi dokumentere at Marie var frisk. Fastlege Ivar Tjernshaugen tok derfor detaljerte medisinske undersøkelser av Marie. De viste at hun ikke hadde noen symptomer på hverken allergier, intoleranser eller andre medisinske tilstander. Hun ble også symptomsjekk av leger og eksperter på Oslo Universitetssykehus, som kunne fastslå at Marie var frisk. Legeundersøkelsene ble utført 29.09.2014 og 25.10.2014. Etter at Marie ble bekreftet frisk av legene, dro hun til de alternative behandlerne som utførte den kontroversielle BioTek-testen.

Testtime ble bestilt hos behandlerne via telefon. Marie presenterte seg som en privatperson som ønsket å undersøke om hun hadde matintoleranse. Den første testen som skulle avsløre matintoleranse fant sted på OK-klinikken 30.09.2014. Noen måneder senere tok Marie den samme testen hos Nordstrand klinikk for helhetsmedisin og Moss Akupunkturklinikk henholdsvis 11.02.2015 og 12.02.2015. De to siste testene ble tatt to dager etter hverandre, for å motbevise eventuelle naturlige variabler. Alle testene ble sendt til det samme laboratoriet, EU BioTek. Vi valgte å ta tre tester for å undersøke om disse ga like resultat. Dersom de ikke ga like resultater, ville det kunne si noe om troverdigheten til analysen. Det som kjennetegner en

god, troverdig test er at den gir like resultater hver gang, ifølge Legemiddelverket. Som tidligere nevnt ente resultatet med å bli ulikt. Det ga oss et grunnlag å bygge videre på. 13.03.2015 tok Marie en ny undersøkelse hos lege for å forsikre seg om at verdiene ikke hadde forandret seg. Legen konkluderte nok en gang med, basert på nye medisinske tester, at Marie ikke hadde matallergi- eller intoleranse.

Blodtestene Marie tok hos de alternative behandlerne ble tatt i form av en kapillærprøve. Blodet ble så sendt av behandlerne til EU BioTek, som deretter sendte blodet til US BioTek i Seattle i USA. Der skal de ha analysert blodet for antistoffene IgG og IgA. Vi betalte omkring 4000 kroner per test .

Den første testen VGs journalist tok, hos OK-klinikken i Oslo, viste at hun burde slutte å spise alt fra meieriprodukter og svinekjøtt til havre, flyndre, blåbær og kylling. Hun fikk beskjed av behandleren om å endre sitt vanlige kosthold, og bli vegetarianer for en periode.

De to andre testene fikk et annerledes utslag, men fortsatt konkluderte testene med at Marie burde kutte flere matvarer. En og samme person (VGs journalist) var altså intolerant mot forskjellige matvarer, over en periode på noen måneder.

Statens Legemiddelverk slo fast at testene VG tok, som er analysert på ett og samme laboratorium, beviser at testene ikke er pålitelige. Til det varierte testresultatene for mye. Selskapet BioTek leverer tester til mer enn hundre behandlere spredd over hele Norge, viser en oversikt selskapet har på sine nettsider som VG har gjennomgått. VG valgte å ta testene hos tre forskjellige behandlere i Østlandsområdet.

3.2 Granskningen av behandlerne

Da VGs journalist fikk testresultatene tolket av de respektive behandlerne, fikk hun av alle anbefalinger om ulike kosttilskudd hun burde ta og behandlinger hun ble rådet til å gjennomføre. Dette fattet vi interesse for. Vi begynte å stille oss selv spørsmål som: Hvem er behandlerne? Kan de ha kommersielle interesser i å diagnostisere personer med matintoleranse?

Klinikkenes behandlingsopplegg, som de anbefalte vår journalist, viste seg å være kostbart. Kostnaden for de tre forskjellige behandlingsoppleggene med kosttilskudd var fra 19.000 til 46.270 kroner for ett år. Det ble tydelig for oss at det ligger mer penger i dette enn prisen for selve matintoleranse-testen.

Det første vi ville finne ut var bakgrunnen til behandlerne for å danne oss et bilde av menneskene bak testene. [En liste på nettsidene](#) til laboratoriet ga oss en oversikt over nettsidene til 117 av de norske behandlerne som benyttet BioTek sine matintoleranse-tester. Noen behandlere var det også oppgitt ytterligere kontaktinfo til. Vi valgte å begrense oss til å granske menneskene bak *denne* testen.

Klikk på stedsnavn for å finne behandlere:

Akershus	Aust-Agder	Buskerud	Hedmark	Hordaland	Møre og Romsdal
Nord-Trendelag	Nordland	Oppland	Oslo	Rogaland	Sogn og Fjordane
Sør-Trendelag	Telemark	Troms	Vest-Agder	Vestfold	Østfold

Akershus

AVEVA AS, Hurdal og Eidsvoll	www.aveva.no	efjel@online.no	928 82 028
Ida Bryn Olausen Høvik	www.baerum-osteopati.no	bryn@baerum-osteopati.no	920 56 986
Oddveig Bråtet, Høvik	www.obrahelse.com	kontakt@obrahelse.com	915 15 847
Torill Hellsaa, Sandvika	www.klinikkhellsaa.com	torill@hellsaa.com	906 66 851
Gro Hetlelid, Strømmen	www.terapeutene.com	gro.kristin@terapeutene.com	909 67 509
Randi Nordvi, Vøyenenga	www.1-2-3klinikken.no	randi@nordvi.no	930 22 877
Benedicte Næsgaard, Bekkestua		benedicte_n@hotmail.com	976 82 845
Renate Ugelstad, Råholt		renateugelstad@hotmail.com	482 29 019
Thea S. Rustand, Nittedal	www.nittedalnaturmedisinske.no	thearustand@gmail.com	907 45 564

Vi begynte å kartlegge behandlerne, og prøvde å samle inn mest mulig informasjon om dem. Nettsidene deres og informasjon de selv oppga på sosiale medier ga oss informasjon om høyeste utdanning. Ved hjelp av Bizweb fikk vi personopplysninger om behandlerne som gjorde det mulig for oss å søke dem opp med navn og personnummer i Statens Autorisasjonskontor for Helsepersonell (SAFH).

Med dette kunne vi avsløre at to av behandlerne som utga seg for å være autoriserte fysioterapeuter, ikke er det. De omtalte seg selv som «fysioterapeuter» på sine egne nettsider og i markedsføring. Etter VGs publisering av granskningen ser det ut til at de har fjernet dette.

Vi dobbeltsjekkete med SAFH for å forsikre oss om at registeret var korrekt og oppdatert. Det kunne de bekrefte. Videre kunne vi dokumentere at [85 av de 117 norske behandlerne ikke har noen som helst form for helseautorisasjon](#).

Kun to av dem har en eventuell ernæringsutdanning, basert på informasjon de oppgir på sine egne nettsider. Når vi gradvis hentet inn mer informasjon om behandlerne, som for eksempel inntekt, systematiserte vi samtlige 117 behandlere i et Excel-ark.

	A	B	D	E	F
1	Behandler	Bosjed	Egenoppsett utdanning	Godkjert Helsepersonell	Innsikt 2013
2	Mann (36)	Akershus	Naprøp	Nei	781.587
3	Mann (36)	Akershus	Naprøp	Nei	717.143
4	Mann (32)	Akershus	Kommunikolog	Nei	Ingen info
5	Kvinne (36)	Akershus	Homeopat	Nei	156.852
6	Kvinne (44)	Akershus	Helpraktiker	Nei	347.073
7	Kvinne (60)	Akershus	Ingen	Nei	358.848
8	Mann (51)	Akershus	Naturterapeut	Nei	166.521
9	Mann (46)	Akershus	Osteopat/fysioterapeut	Ja - fysioterapeut	74.617
10	Kvinne (47)	Akershus	Homeopat	Nei	219.401
11	Kvinne (51)	Akershus	Naturterapeut	Nei	185.107
12	Kvinne (54)	Akershus	Masseur	Nei	358.760
13	Mann (50)	Akershus	Fysioterapeut	Ja - fysioterapeut	503.176
14	Kvinne (60)	Akershus	Helseterapeut	Nei	118.336
15	Kvinne (60)	Akershus	Sykepleier	Ja - sykepleier	104.641
16	Kvinne (56)	Akershus	Biopat	Nei	605.533
17	Kvinne (43)	Akershus	Fysioterapeut	Ja - fysioterapeut	418.844
18	Kvinne (62)	Akershus	Sykepleier	Ja - sykepleier	546.740
19	Kvinne (30)	Akershus	Student	Nei	244.486
20	Kvinne (65)	Aust-Agder	Homeopat	Nei	Ingen info
21	Mann (56)	Buskerud	Homeopat, hjelpepleier	Ja - hjelpepleier	500.378
22	Kvinne (41)	Buskerud	Akupunktør	Nei	Ingen info
23	Mann (48)	Buskerud	Ingen info	Nei	204.008
24	Kvinne (46)	Buskerud	Ingen info	Nei	103.684
25	Kvinne (44)	Buskerud	Ingen info	Nei	238.255
26	Kvinne (64)	Buskerud	Sykepleier	Ja - sykepleier	621.534
27	Kvinne (55)	Buskerud	Ingen info	Nei	Ingen info
28	Kvinne (49)	Buskerud	Naturøp	Nei	Ingen info
29	Kvinne (57)	Buskerud	Utemedisiner	Nei	303.784
30	Mann (42)	Buskerud	Ingen info	Nei	548.654
31	Kvinne (46)	Hedmark	Sykepleier	Ja - sykepleier	Ingen info
32	Kvinne (55)	Hedmark	Ingen info	Nei	Ingen info
33	Kvinne (41)	Hedmark	Ingen info	Nei	136.810
34	Kvinne (43)	Hedmark	Ingen info	Nei	117.531
35	Kvinne (50)	Hedmark	Ernæringsterapeut	Nei	270.360
36	Kvinne (55)	Hordaland	Fysioterapeut	Ja - fysioterapeut	755.089
37	Kvinne (53)	Hordaland	Lærer	Nei	Ingen info
38	Kvinne (56)	Hordaland	Biopat	Nei	Ingen info
39	Kvinne (53)	Hordaland	Soneterapeut	Nei	Ingen info
40	Kvinne (53)	Hordaland	Masseur	Nei	303.674
41	Kvinne (51)	Hordaland	Sykepleier	Ja - sykepleier	205.556
42	Kvinne (56)	Hordaland	Sykepleier	Ja - sykepleier	329.709
43	Kvinne (61)	Hordaland	Ingen info	Nei	204.151
44	Kvinne (50)	Hordaland	Fotterapeut	Ja - fotterapeut	235.454
45	Kvinne (58)	Hordaland	Ingenier	Ja - ingeniør	369.226
46	Kvinne (36)	Hordaland	Homeopraktiker	Nei	562.861
47	Kvinne (45)	Hordaland	Homeopat	Nei	264.194
48	Mann (46)	Møre og Romedal	Fysioterapeut	Nei - ikke godkjert fysioterapeut	339.741
49	Kvinne (46)	Møre og Romedal	Akupunktør	Nei	396.520
50	Mann (72)	Møre og Romedal	Naturterapeut	Nei	250.755
51	Kvinne (65)	Møre og Romedal	Masseur	Nei	118.363
52	Kvinne (58)	Møre og Romedal	Lege	Ja - lege	608.118
53	Kvinne (53)	Møre og Romedal	Alternativ behandler	Nei	429.618
54	Kvinne (43)	Møre og Romedal	Homeopat	Nei	Ingen info
55	Kvinne (47)	Nord-Trøndelag	Sykepleier	Ja - sykepleier	594.622
56	Kvinne (60)	Nord-Trøndelag	Kinesolog	Nei	350.633
57	Kvinne (56)	Nord-Trøndelag	Naturterapeut	Nei	Ingen info
58	Kvinne (66)	Nordland	Ingen info	Nei	432.780
59	Kvinne (51)	Nordland	Ingen info	Nei	228.957
60	Kvinne (56)	Oppland	Hulterapeut	Nei	298.487
61	Kvinne (53)	Oppland	Akupunktør	Nei	0
62	Kvinne (43)	Oppland	Kostholdsveileder	Nei	296.072
63	Kvinne (56)	Oslo	Fysioterapeut	Nei - ikke godkjert fysioterapeut	2.202.494
64	Kvinne (50)	Oslo	Sykepleier	Ja - sykepleier	147.451
65	Kvinne (54)	Oslo	Fysioterapeut	Ja - fysioterapeut	75.432
66	Mann (47)	Oslo	Helpraktiker	Nei	166.443
67	Kvinne (56)	Oslo	Fysioterapeut	Ja - fysioterapeut	711.561
68	Kvinne (41)	Oslo	Student	Nei	469.496

Det er problematisk at mange av behandlerne ikke har helsefaglig bakgrunn, ifølge ekspertene vi pratet med. Det er blant annet fordi de gir råd, dietter og kostholdsanbefalinger til «pasientene»

«Feilaktige dietter må unngås, da det kan være svært komplisert og tidkrevende å gjennomføre, samt gi nedsatt livskvalitet. Kostholdsendringer uten god veiledning, kan også føre til feilernæring, underernæring, og således skape sykdom» sa overlege ved Universitetssykehuset i Oslo, Eva Stylianou.

Behandlere, som VG dokumenterte at ikke er helsepersonell, brukte også den omstridte blodtesten på spedbarn ned i seks måneders alderen. Denne informasjonen fikk VG ved å sende e-post til OK-klinikken, med skjult identitet som «nysgjerrig kunde». Her er dialogen:

Hei! Jeg er interessert i deres matintoleranse-tester. Tar dere disse også på barn? Mvh Marie Moen

Hei Marie, takk for at du tar kontakt! Vi tar matvareintoleranse-tester på barn. Hvor gammelt er barnet? Mvh Runa Grodås, koordinator, OK klinikken

Etter svaret fra klinikken valgte vi å konfrontere BioTek med dette direkte, med åpen identitet. Da innrømmet de at behandlerne kunne utføre testene, og gi påfølgende kostholdsråd, til spedbarn ned til seks måneder.

Dette reagerte et samlet ekspertkorps kraftig på. De fryktet at diettene barn og unge (som tror de er intolerante) kan bli satt på kan gå utover både vekst og utvikling og gjøre barn syke. Dette fikk Forbrukerrådet til å reagere med at de krever en gjennomgang av dagens lovverk. Dette tok også flere sentrale stortingspolitikere til ordet for. KrF-politiker i helse- og omsorgskomiteen, Olaug Bollestad, ba helseministeren om å endre lovverket.

«Setter man barn eller ungdom på så restriktive dietter vil det gå ut over vekst og utvikling, i tillegg til å øke risikoen for mangelsykdommer. Ved å innføre strenge og næringsfattige eliminasjonsdietter til personer som slett ikke har matintoleranse, ender man lett med å gjøre pasienten sykere enn de var før de kom. Barn kan bli syke av dette» sa klinisk ernæringsfysiolog Vibeke Landaas ved Rikshospitalet, til VG.

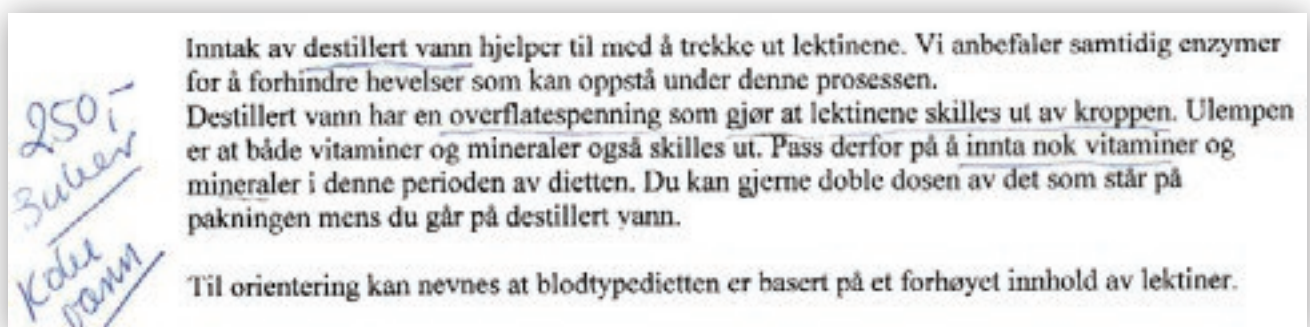
3.3 Leting etter kommersielle bindinger

Så til den andre sentrale problemstillingen: Har disse behandlerne kommersielle interesser i å diagnostisere mennesker som syke?

Etter å ha kartlagt hvem behandlerne er, startet jobben med å undersøke om de kunne ha problematiske bindinger. Vi systematiserte rådene og produktanbefalingene vi hadde fått av de ulike klinikkene.

Vi merket oss at behandlerne var opptatt av å anbefale helt spesifikke merkenavn i form av produkter eller tjenester. For eksempel fikk vi med en brosjyre av OK-klinikken med en konkret anbefaling av hvilket brød Marie burde spise. Videre sto det hvilket bakeri hun burde kontakte, med telefonnummer til dette bakeriet. Senere viste det seg at behandleren på OK-klinikken hadde tatt patent på en bakemåte av brød.

OK-klinikken var opptatt av at Marie burde drikke destillert vann, og var påpasselige med å nevne at hun kunne leie vanddestilleringsmaskin av dem.

I utdraget overfor er det klinikkens understrekinger (250 kroner for å leie vanddestilleringsmaskin i tre uker) som ble gjort da Marie var på konsultasjon.

For å kunne avdekke potensielle økonomiske bindinger behandlerne hadde, måtte vi samle inn så mye informasjon som mulig. Ikke bare om behandlerne selv, men om deres overordnede og produktene/tjenestene de forsøkte å selge.

Vi brukte Bizweb, Patentstyret og Brønnøysundregisteret til å innhente informasjon om

alle parter. Dersom firmaet ikke var et enkeltmannsforetak, søkte vi også opp bedriftseier/daglig leder. I flere tilfeller, der vi mistenkte at behandleren kunne ha en kommersiell interesse, fant vi ingenting som kunne bevise det. Da kunne vi i noen tilfeller finne interessant økonomisk binding mellom firmaeieren og et firma som for eksempel selger kosttilskudd. Dette kunne for eksempel være at firmaeieren var styremedlem eller medeier i et annet firma som selger kosttilskudd mot matintoleranse.

En viktig del av arbeidet var å gjennomgå nettsidene til alle behandlerne. Slik fikk vi en oversikt over hvilke produkter/tjenester de forsøkte å selge. Svært mange av behandlerne anbefalte ett eller flere kosttilskudd og behandlinger som skulle hjelpe mot lidelser som matintoleranse.

Vi systematiserte arbeidet, og laget en oversikt over hvilke behandlere som anbefalte hvilke kosttilskudd og tjenester. Vi innhentet deretter informasjon om distributører, produsenter etc. bak produktet/tjenesten behandleren anbefalte. Dette gjorde vi via Bizweb og Brønnøysundregistrene.

Dermed hadde vi en god nok base til å lete etter økonomiske bindinger. Det gjorde oss i stand til å kunne søke opp mer enn bare behandleren selv – men også firmaeieren/daglig leder og produsenten bak eventuelle kosttilskudd/tjenester.

Det er enklest å demonstrere metoden med et eksempel:

Berit Susrud var behandleren som tok matintoleransetesten på OK-klinikken. Ved å søke henne opp i Bizweb og Brønnøysundregisteret kunne vi finne at hun også er daglig leder i TriKag AS, som produserer brød og konditorvarer. Hun og OK-klinikken anbefaler et spesielt brød til personer med matintoleranse. Ved å søke på Susrud i patentregisteret kunne vi avdekke at hun har tatt patent på en spesiell bakemåte av brød.

Vi søkte også opp innehaver av OK-klinikken, Hilde Vermedal. I Bizweb kunne vi finne at hun i tillegg er daglig leder i butikken «nettbutikk for helse og hudpleie». Ved å undersøke denne nettsiden, kunne vi konkludere med at nettbutikken blant annet selger kosttilskudd som skal hjelpe mot matintoleranse.

Dette illustrerer hvordan det å granske flere enn kun behandlerne kunne gi oss ytterligere informasjon om potensielle kommersielle interesser.

Ved hjelp av denne metoden kunne vi dokumentere at minst 18 av klinikkene, inkludert BioTek selv, har slike bindinger. De fleste drev nettbutikk eller butikk hvor de selger kosttilskudd som skal hjelpe mot matintoleranse.

Eksempelvis eies nettbutikken hvor tilskuddet OMXtra selges, av OK-klinikken. Samtidig ble VG anbefalt nettopp dette produktet av den samme klinikken. Produktet NDS Probiotic, som VG ble anbefalt, selges og distribueres av laboratoriet som analyserte blodprøven av VGs journalist: BioTek.

Tre av de 117 behandlerne kunne knyttes til eller jobbet i virksomheter som selger «fri for»-produkter. For eksempel glutenfrie brød.

Det faktum at BioTek distribuerer og selger flere typer kosttilskudd som skal behandle matintoleranse, fant vi interessant. På Facebook-siden deres, som nå er endret eller slettet,

«Debatten om leger kan selge medisiner er avsluttet for lenge siden, denne debatten med alternative behandlere er aldri tatt», sa medisinsk fagsjef i Legemiddelverket, Steinar Madsen.

Bioteks forsvar for inntektsmodellen var at om det var slik at produktene de tjente penger på, ikke virket, ville de rett og slett ødelegge for seg selv. Folk ville slutte å tro på dem, bruke dem, og deres inntektsgrunnlag ville falle bort.

3.4 Bruk av eksterne eksperter

Denne artikkelserien bygger i stor grad på tre tester vi har fått utført av behandlerne, og de påfølgende rådene. Vi har brukt mye tid på å finne ekspertise som har kunnskap om matintoleranse og målinger av antistoffer i blodet.

Vi ønsket å få fagkyndige til å vurdere testresultatene, og rådene, vi fikk av behandlerne. Vi opprettet derfor tidlig dialog med fagmiljøet på Oslo Universitetssykehus, som skal være de fremste ekspertene på tematikken i Norge. Overlege ved senter for allergier og overfølsomhet ved sykehuset, Eva Stylianou, leste gjennom faglitteraturen på området før hun vurderte BioTek-testene vi hadde tatt, samt testmetoden.

Det samme gjorde professor Per Farup, som ansees å være en av de fremste ekspertene i landet på temaet. Nasjonalt forskningssenter for komplementær og alternativ medisin (NAFKAM) og Legemiddelverket gjorde det samme.

Alle vurderte testen som ubrukelig til å indikere matintoleranse.

Lab1, som også måler de samme antistoffene BioTek-testen måler, ble også brukt som kilde i saken. Det som skiller Lab1-testene fra BioTek-testene, er at de primært brukes av helsepersonell. Vi utfordret Lab1 til å finne forskningslitteratur og norske eksperter som hadde en mer positiv tilnærming til de kontroversielle testene.

Lab1 anbefalte å ta kontakt med Knut Lundin ved Rikshospitalet. Han var imidlertid av samme oppfatning som de andre ekspertene.

Vi benyttet materiale vi hadde fått skriftlig fra de ulike klinikkene til å få ekspertvurderinger.

I markedsføring brukte BioTek og deres behandlere drastiske virkemidler. I en brosjyre vi fikk utlevert av BioTek, redegjør selskapet for en rekke symptomer hvor matintoleranse kan være årsaken. Der lister de opp medisinske symptomer som astma, høyt blodtrykk, økt puls, leddinflammasjon, depresjon, magesmerter og uregelmessig hjerterytme. Deretter gir BioTek inntrykk av at testen, og den påfølgende kostholdsendingen, kan gjøre deg frisk fra dette.

VG fikk Forbrukerombudet til å vurdere denne markedsføringen. De konkluderte med lovbrudd, med bakgrunn i at de ikke kan fremsette såkalte «effektpåstander», altså påstander om at behandlingsformen har virkning mot konkrete sykdommer eller lidelser.

3.5 Kontakt med behandlerne og BioTek

Vi ønsket å kontakte BioTek og behandlerne i slutfasen av arbeidet, for at de skulle få muligheten til å gi tilsvar til all kritikken.

Vi kontaktet dem først per telefon, der vi informerte om saken og kritikken, og at vi ønsket å

møte dem. Samtlige av behandlerne ønsket å gi svar per e-post. Vi og BioTek var imidlertid enig om at det ville være mest hensiktsmessig for begge parter å møtes og gå gjennom dette.

4. ETISKE VURDERINGER

4.1 Valget av vår egen journalist som testperson

Det ligger flere etiske vurderinger bak valget av journalist Marie Moen Kingsrød som testperson. Når vi bruker egen journalist, blir dette en førsthåndskilde i saken. Dersom en ekstern person skulle tatt disse testene, ville det blitt nødvendig å stole på en tredjeperson. Dessuten vurderte vi det dithen at dersom vi fant en tilfeldig person som skulle ta testene, kunne det være en risiko for at vedkommende ville bli stemplet som syk. Vi kunne ikke ha kontroll over hvordan denne personen ville ta eventuell informasjon fra behandlerne om at vedkommende var syk.

Samtidig er det en risiko ved å bruke seg selv i slike tester. Det gjør at en i større grad kan oppleve å føle seg «personlig lurt,» og således miste noe av objektiviteten. Dette var vi oppmerksom på. Vi valgte derfor å presisere og være svært åpen om vår metodikk i artikkelserien – slik at publikum var oppmerksom på at vi hadde brukt vår egen journalist. Viser til VVP 2.3: «Vis åpenhet om bakenforliggende forhold som kan være relevante for publikums oppfatning av det journalistiske innholdet».

Nettopp dette faktum gjorde det også viktig å ha to journalister på saken. Dette veier opp for risikoen for å bli partisk og subjektiv. Spesielt i denne fasen hadde vi tett kontakt med seksjonsleder Ellen Limstrand. Vi gikk mange runder på disse metodevalgene og de etiske implikasjonene de har.

Testen er også kvantifiserbar. Sånn sett er den uangripelig. Rådene journalisten fikk var også skriftlig. Stemningen på kontoret, de enkelte utsagn som kom, har vi brukt i svært liten grad. Dette har vi gjort nettopp for at saken ikke skal farges for mye av følelser, men bygge på skriftlige kilder og en målbar test som ekspertene kan forholde seg til om holder vann eller ei.

4.2 Bruk av skjult lydopptak og identitet

Vær Varsom plakats punkt 3.10 manes det til forsiktighet rundt bruk av blant annet skjult identitet og skjulte opptak:

«Skjult kamera/mikrofon eller falsk identitet skal bare brukes i unntakstilfeller.

Forutsetningen må være at dette er eneste mulighet til å avdekke forhold av vesentlig samfunnsmessig betydning.»

Vi snakker her om en bransje som omsetter for store beløp og som har vokst seg stor over kort tid. Stadig flere aktører tilbyr slike tester som vår journalist tok. Og interessen for tematikken har nærmest eksplodert i befolkningen de siste årene. Aldri før har nordmenn vært mer opptatt av egen helse og ikke minst av hva vi spiser.

En bransje som omsetter for så store penger og hvor helsepåstandene er så sterke og samtidig så kontroversielle, må sies å være et oppdrag av vesentlig samfunnsmessig betydning.

Marie brukte sitt virkelige navn, men presenterte seg ikke som journalist ved bestilling av time hos behandlerne. Heller ikke i møte med BioTek-behandlerne som foretok testen, ble det opplyst at Marie var journalist.

Før vi kontaktet behandlerne for å bestille time, ble det foretatt omfattende etiske diskusjoner om hvordan vi skulle gå frem. Ved å opplyse, i forkant av testen, at man var journalist fra VG – samt klargjøre bakgrunnen for hvorfor vi ville ta testen, fryktet vi at dette kunne påvirke testresultatene.

Vi ønsket å gjøre som folk flest: Bestille time, møte opp, ta testen og få et resultat som var basert på BioTeks analyse.

For å kunne komme videre med saken var vi helt avhengig av å få reelle resultater fra testene som ble utført, som ikke var påvirket av at det var en journalist som hadde bestilt dem. På dette tidspunktet kunne prosjektet ha stoppet opp, siden hele saken er basert på resultatene fra disse aktuelle testene.

Ved å ikke tilkjenne seg som journalist i konsultasjonen, i etterkant av testene, mener vi at vi også fikk behandlernes oppriktige råd og veiledning til hvordan man bør forholde seg til slike tester. Her ble det i samtlige tre samtaler en gjennomgang av prøveresultatene. Samtidig fikk Marie konkret veiledning om videre behandling for å bli kvitt matintoleransen de mente hun hadde.

Vi er av den oppfatning av at denne samtalen mellom behandler og klient lett kunne artet seg annerledes dersom Marie hadde presentert seg som journalist. På bakgrunn av disse samtalen kom vi også videre på sporet om kommersielle bindinger. Marie fikk med seg brosjyrer med anbefalte produkter, som vi senere kunne avsløre var knyttet opp mot behandler eller behandlingssted.

4.3 Møtet med behandlerne

Da vi skulle møte behandlerne, med skjult identitet, var et etisk utfordrende punkt hvordan Marie skulle begrunne at hun ønsket en test for matintoleranse.

For at Marie skulle påvirke testresultatet og behandlernes råd i minst mulig grad, gjorde vi et bevisst valg om at hun skulle si minst mulig til dem. Hun skulle bare si at hun ønsket å ta en matintoleransetest, fordi hun var nysgjerrig på om hun kunne være matintolerant. Dersom de spurte ytterligere, oppga hun reell informasjon som at hun «ønsket mer energi i hverdagen» etc. Tanken var å beskrive allmenne utfordringer.

I samtlige tre møter med behandlerne ble det imidlertid brukt lite tid på denne samtalen. Hos to av behandlerne fikk hun et skjema om hvor mye energi, søvn, matlyst hun følte hun hadde. Der svarte Marie ærlig på en skala fra 1-6 på spørsmålene.

Marie var nødt til å svare på eventuelle spørsmål fra behandlerne, men i minst mulig grad utbrodere. Dette var utfordrende fordi det i prinsippet kunne være fare for at opplysningene hun ga senere kunne bli brukt som et argument for at testen var invalid. Men det faktum at Marie svarte ærlig på spørsmålene hos alle behandlerne, kan forsvare dette.

4.4 Kilder og sitatsjekk

Vi valgte å sitatsjekke alle intervjuer skriftlig. I informasjonsinnhentningsfasen dukket det

opp mange relativt kompliserte medisinske forklaringsmodeller fra begge leire. Vi vurderte det derfor som tryggest å la ekspertene lese igjennom sine egne sitater. Vi brukte også eksperter som var uenige, til å vurdere hverandres svar, slik at vi hele tiden fikk en kritisk vurdering, utover den allmenne kritiske sansen, vi selvsagt hadde selv.

En utfordring fra startfasen av prosjektet var å finne eksperter fra det skolemedisinske miljøet som mente matintoleransetester hadde noe for seg for i utgangspunktet friske mennesker. Siden samtlige uavhengige eksperter vi hadde pratet med mente BioTek-testen var ubrukelig, ønsket vi noen med tung fagkompetanse med en annen tilnærming. De få vi fant hadde kommersielle bindinger, som for eksempel lege og indremedisiner Fedon Lindberg. På grunn av at han også selger tilsvarende tester, anså vi han som en ikke-uavhengig kilde.

Vi utfordret også de alternative behandlerne til selv å komme med kilder som kunne fylle denne rollen. Det ble imidlertid ikke vellykket.

Hovedpersonene i VGs serie om matintoleranse ble BioTek. Dette er en bedrift på Kløfta utenfor Oslo som drives av Lis og Linda Rahbek. De to er utdannet henholdsvis gestaltterapeut og innenfor den merkantile sektoren. Ingen av de to har i nevneverdig grad hatt noe erfaring med media.

Vi valgte derfor tidlig i prosessen, etter at prøvene var analysert og behandling foretatt, å konfrontere dem med funnene. Vi ønsket å gi dem to god tid til å forberede seg og svare.

Det var, slik vi vurderte det, viktig for oss, å ta hensyn til deres manglende erfaring med media. Det er også en innviklet sak og forholde seg til - ikke bare for oss - men for dem å forsvare.

Når et stort mediehus lager en serie, basert på deres levebrød, kan dette dessuten slå hardt, både for disse personlig og økonomisk.

Vi tok turen til Kløfta og hadde et lengre møte med dem hvor vi forklarte saken nøye og ga dem mulighet til å komme med sine meninger. Vi forklarte dem hvorfor det er viktig at de bruker tid på samtidig imøtegåelse.

Disse ble i etterkant sitatsjekk på e-post med dem. De stilte også opp på direktesendt TV med VGTV, der de presenterte sin versjon av saken.

4.5 Få frem erfaringer

Det er en kjensgjerning at alternativbransjen i Norge har mange tilhengere. Det er et faktum at selv om skolemedisinen ikke mener at det finnes bevis for at mange av deres metoder fungerer, benytter likevel mange nordmenn seg av alternative tilbud.

Vi ønsket å finne personer som kunne fortelle om sin erfaring med matintoleranse-tester. Da søkte vi etter folk med ulike oppfatninger. Helt bevisst søkte vi å belyse dette fra begge sider – både de som tror testen virker, og de som er skeptiske.

Linda (21): – **Jeg ble sykere etter blodtesten**

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/linda-21-jeg-ble-sykere-etter-blodtesten/a/23457303/>

Siv Cathrine (39): – **Jeg ble bedre etter matintoleranse-test**

<http://www.vg.no/forbruker/helse/matintoleranse-og-allergier/siv-cathrine-39-jeg-ble-bedre-etter-matintoleranse-test/a/23481794/>

Fullstendig liste over publisering

Alt som ble publisert i papir ble også samtidig publisert på nett. Granskingen resulterte i en del leserinnlegg og kommentarer fra folk utenfor VG. Vi har valgt bare å ta med det vi har produsert innenfor huset.

1. juli

Nett/papir (se vedlagte PDF-filer etter side 17):

«Synd at en så ung jente som deg kan være så syk»

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/synd-at-en-saa-ung-jente-som-deg-kan-vaere-saa-syk/a/23456914/>

Her er produktene Marie (21) ble anbefalt å kutte ut

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/her-er-maries-21-testresultater/a/23457054/>

Alternativbehandlerne slår tilbake: Vi tror virkelig på dette

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/laboratoriet-tror-virkelig-paa-proevnene/a/23457185/>

Nett:

Kjendislege: – Synd at folk bruker en formue på fullstendig verdiløse tester

<http://www.vg.no/forbruker/helse/matintoleranse-og-allergier/kjendislege-synd-at-folk-bruker-en-formue-paa-fullstendig-verdiloese-tester/a/23481013/>

Her er Maries testresultater - stor interaktiv oversikt

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/her-er-maries-21-testresultater/a/23457054/>

Tar blodtester av spedbarn - ekspertene bekymret

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/tar-blodtester-av-spedbarn-eksperter-bekymret/a/23456996/>

Kommentar: En sunnhetsfanatikers bekjennelse

<http://www.vg.no/nyheter/meninger/matintoleranse-og-allergier/en-sunnhetsfanatikers-bekjennelser/a/23481241/>

Forbrukerombudet om laboratoriet bak blodtestene: – Bryter loven

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/forbrukerombudet-om-laboratoriet-bak-blodtestene-bryter-loven/a/23457240/>

Leder: Den nye folkesyken

<http://www.vg.no/nyheter/meninger/helse-og-medisin/den-nye-folkesyken/a/23482372/VGTV:>

Debatt og flere innslag om matintoleranse:

<http://www.vgtv.no/#!/video/114590/matintoleranse-debatt-lege-mener-folk-blir-utnyttet>

2. juli

Nett/papir:

(se vedlagte PDF etter side 17)

Sier du er syk - tilbyr egne produkter for å gjør deg frisk

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/matintoleranse-testene-stiller-diagnose-tilbyr-egne-produkter/a/23457279/>

Legemiddelverkets sjekk av kosttilskuddene mot matintoleranse: – Helt ubrukelig

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/legemiddelverket-sjekket-kosttilskuddene-marie-21-ble-anbefalt-helt-ubrukelige/a/23458339/>

Nett:

Matintoleranse-granskingen: Mener lovverket bør endres

<http://www.vg.no/forbruker/helse/matintoleranse-og-allergier/matintoleranse-granskingen-mener-lovverket-boer-endres/a/23481116/>

Matintoleranse og matallergi: Dette er forskjellene

<http://www.vg.no/forbruker/helse/matintoleranse-og-allergier/matintoleranse-og-matallergi-dette-er-forskjellene/a/23481661/>

Siv Cathrine (39) – Jeg ble bedre etter matintoleransetest

<http://www.vg.no/forbruker/helse/matintoleranse-og-allergier/siv-cathrine-39-jeg-ble-bedre-etter-matintoleranse-test/a/23481794/>

Linda (21) – Jeg ble sykere etter blodtesten

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/linda-21-jeg-ble-sykere-etter-blodtesten/a/23457303/>

Disse behandler tusenvis av nordmenn- mange har ikke helseautorisasjon

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/de-behandler-tusenvis-av-nordmenn-mange-har-ikke-helseautorisasjon/a/23456951/>

Stor oversikt: Finn behandleren i ditt fylke, inntekten, om de er godkjent helsepersonell og om den har kommersielle bindinger.

<http://engan.vgnett.no/spesial/2015/matintoleranse/behandlere.php>

3. juli

Nett:

Helsedepartementet: – Tjener penger på å tilby sykdom til friske mennesker

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/helsedepartementet-tjener-penger-paa-aa-tilby-sykdom-til-friske-mennesker/a/23481972/>

10. september

Lege mistet lisensen etter bruk av matintoleranse-test

<http://www.vg.no/forbruker/matintoleranse-og-allergier/lege-mistet-lisensen-etter-bruk-av-matintoleranse-test/a/23516190/>

VG GRANSKER MATINTOLERANSE

MATEN HUN «IKKE TÅLER»

LEGENE:

Varteig legekantor Fastlege (offentlig)

Dato: 29.09.2014, 25.10.2014

Pris: 188 kroner

Resultat (matvarer du ikke tåler):

INGEN

Dette må du gjøre for å bli frisk:

INGENTING

Stamina Helse Bedriftslege (privat)

Dato: 13.03.2015

Pris: 830 kroner

Resultat (matvarer du ikke tåler):

INGEN

Dette må du gjøre for å bli frisk:

INGENTING

SLIK TESTET VI

VG brukte journalist Marie Moen Kingsrød (21) som testperson. VG brukte egen reporter som testperson fordi testene som skulle utføres var medisinske undersøkelser.

VGs journalist har siden september i fjor tatt en rekke tester som skal påvise eventuell matintoleranse. To leger har tatt detaljerte medisinske undersøkelser som viser at hun ikke har matintoleranse, og er helt frisk. Hun har også blitt spurt om en rekke symptomspørsmål på Ullevål sykehus, der legene også konkluderer med at VGs journalist er frisk.

Legeundersøkelsene ble gjennomført på følgende datoer: 29.09.2014, 25.10.2014 og 13.03.2015.

30.09.2014, 11.02.2015 og 12.02.2015 tok vi en matintoleranse-test av typen BioTek. Denne testen tas av behandlere i hele Norge. VG tok den på klinikker på

Østlandet, og tilfeldig utvalgt. Prøvene ble tatt på OK-klinikken, Nordstrand klinikk for helsettsmedisin og Moss Akupunkturklinik.

VG gjør oppmerksom på at vi bare har testet en type av blodtestene som tilbys i Norge (BioTek). Det finnes flere aktører som tilbyr tilsvarende tester.

VGs journalist har ikke endret på kostholdsvanene sine i denne perioden.

VG gjorde ikke behandlere, eller laboratoriet BioTek, oppmerksom på at dette var en test før etter at blodtesten var tatt og analysert.

Å teste antistoffer som IgG og IgA i blodet er fullt mulig, og er reelle målinger. Men det kan ikke brukes til å si noe om en matintoleranse, mener de medisinske ekspertene VG har snakket med. Stoffene finnes naturlig i blodet ditt.

Ekspertenes dom til tross, dette skriver BioTek selv på sine nettsider:

«Vi strever hele tiden etter å være ledende, og å være en innovator i banebrytende laboratoriemedisin. Bioteks mål er å tilby sine kunder troverdig, kvalitetsservice gjennom sin høye teknologi og videre forskning.»

Positiv til metoden

Professor ved NTNU og en av de i Norge som har interessert seg mest for an-

tistoffene mot mat i blodet, Per Farup, startet som positivt innstilt til denne type matintoleranse-test-metode.

Etter godt og vel ti år med forskning er han nå imidlertid overbevist om at blodtesting av antistoffene ikke har noen plass i påvisningen av matintoleranse.

Ut fra egen forskningserfaring og lesing av litteraturen er det godt dokumentert at bestemmelse av IgG og IgA ikke kan brukes til å diagnostisere eller behandle matintoleranse. Det er gjort så mange studier som viser det nå, at det egentlig er fastslått at det ikke fungerer, sier Farup til VG.

Også fagmiljøet ved Oslo universitetssykehus er enig med Farup.

At man har slike antistoffer i blodet betyr ikke at man er intolerant

eller allergisk – det er helt normalt. Det er derfor ikke så overraskende at alle som går innom denne typer klinikker kommer ut igjen med en matintoleranse-diagnose, sier klinisk ernæringsfysiolog ved Rikshospitalet, Vibeke Østberg Landaas.

Hun forklarer at å kutte ut så mange matvarer som VGs journalist ble anbefalt, kan være helsefarlig. Det kan bidra til mangelsykdommer og feil- og underernæring, mener Østberg Landaas.

Å sette folk på så restriktive dietter er svært uheldig helsemessig. Ved å innføre strenge og næringsfattige eliminasjonsdietter til personer som slett ikke har matintoleranse, ender man lett med å gjøre pasientene sykere enn de var før de kom. Det er en stor risiko

for feilernæring, sier Landaas.

Det samme sier overlege ved Regionalt senter for astma, allergi og overfølsomhet ved Ullevål sykehus, Eva Stylinou:

– Ikke egnet

IgG og IgA er ikke egnet til å diagnostisere eller indikere matintoleranse. Det er ingen seriøse vitenskapelige undersøkelser som støtter bruk av denne type testing. Det er ofte omfattende utredning som skal til før vi konkluderer med diett for pasienter som opplever reaksjoner på mat, sier Stylinou til VG.

Dette skriver BioTek selv om testmetoden på sine nettsider:

«Testmetoden er ELISA-metoden, som er en meget anerkjent testmetode bla. i

MÅTTE SLUTTE Å SPISE DETTE: Etter en matintoleransetest fikk friske Marie (21) beskjed om at hun var så syk at hun måtte slutte å spise alle disse matvarene i opptil ett år.

Foto: JAN PETTER LYNAU

PRIVAT-KLINIKKENE (BioTek-testen)

OK-klinikken

Dato: 30.09.2014 Pris: 4590 kroner
 Resultat (matvarer du ikke tåler):

Kasein, ost (cheddar, cottage cheese, mozzarella), melk, geitemelk, myse, yoghurt, storfekjøtt, kylling, egg, lam, svinekjøtt, kalkun, kakaobønner, kaffebønner, honning, sukker, bakegjær, ølgjær, banan, blåbær, tranebær, fersken, pære og ananas, blåskjell/musling, torsk, krabbe, flyndre, hummer, red snapper, laks, kamskjell, reker, sjøtunge, tunfisk, bygg, linabønner, soyabønner, mais, hvete, hasselnøtter, linser, havre, pecannøtter, ris, rus, sesamfrø, peanøtt, spelt, solsikkefrø og sopp.

Dette må du gjøre for å bli frisk:

- Unngå alle matvarene ovenfor i tre måneder til ett år
- Drikke destillert vann i minst 21 dager (vanddestillingsmaskinen kan leies på klinikken for 250 kroner uken).
- Ta følgende kosttilskudd i rundt ett år: Superzym, Olivenbladekstrakt, OMXtra, NDS Probiotika, L-Glutamin.

Nordstrand klinikk for helhetsmedisin

Dato: 11.02.2015 Pris: 4650 kroner
 Resultat (matvarer du ikke tåler):

Ost (cheddar, cottage cheese, mozzarella), kaffebønner, myse, blåbær, tranebær, krabbe, ølgjær, sesamfrø, spelt, hvete, havre. Du må også betydelig redusere inntak av melk og melkeprodukter, sukker og bakegjær.

Dette må du gjøre for å bli frisk:

- Unngå alle matvarene ovenfor i tre måneder til ett år
- Ta følgende produkter (kosttilskudd i rundt ett år): Digest More, NDS Probiotika og FitLine Optimal-pakke.

Moss Akupunkturklinikk

Dato: 12.02.2015 Pris: 4430 kroner
 Resultat (matvarer du ikke tåler):

Kasein, ost (cheddar, mozzarella), cottage cheese, melk, myse, yoghurt, storfekjøtt, kylling, egg, kaffebønner, sukker, bakegjær, ølgjær, blåbær, tranebær, krabbe, hvete, havre, sesamfrø, spelt.

Dette må du gjøre for å bli frisk:

- Unngå alle matvarene ovenfor i tre måneder til ett år
- Ta følgende produkter (kosttilskudd i rundt ett år): Vital Greens, Colostrum og NDS Probiotika.

DISSE TAR MATINTOLERANSE-TESTENE

Den omstridte blod-testen VG skriver om, som skal avsløre matintoleranse, tester antistoffene IgG og IgA. Følgende aktører tilbyr tilsvarende tester:

■ Laboratoriet BioTek: Har tatt rundt 20 000 tester på nordmenn. Omtaler seg selv som den mest seriøse og største aktøren.

■ Lab1: Tar 2000 til 3000 tester årlig.

■ Cambridge Nutritional Sciences: Skriver på sine nettsider at de tilbyr laborietester til klinikker og hjemmebruk. Disse tester antistoffet IgG. De skriver selv at «vi tilbyr disse enkle diagnose-verktøyene for behandlere og pasienter» på sine

nettsider. Videre skriver de at de «er spesialisert innen immunologi og tilbyr helsepersonell og allmennheten et bredt spekter av CE-merkede tester for matintoleranse og andre tilstander. Vi ønsker å gi våre kunder produkter av høy kvalitet». VG har ikke kommet i kontakt med firmaet.

forbindelse med testing av hiv. Alle tester blir analysert minst to ganger for å garantere at det er minimum 96 % likhet (reproduserbarhet). Så vidt vi vet er det ingen andre laboratorier som gjør dette. Dette sikrer en meget høy kvalitet.»

Til tross for at ekspertene er klare i sin tale om at noen bloddråper ikke kan gi deg svaret (leger må ta omfattende symptomundersøkelser og medisinske tester), har den norske befolkningen stor tiltro til blodundersøkelser:

VGs InFact-undersøkelse viser at nærmere 40 prosent tror at bare en blodprøve kan gi deg svaret på om du har matintoleranse. Blant unge i alderen 18 til 29 år, er de tilsvarende tallene på hele 51,9 prosent. Over 30 prosent svarer «vet ikke».

Overlege Knut Lundin ved Rikshospi-

talet er av samme oppfatning som de andre medisinske ekspertene. Han er svært kritisk til denne typen tester.

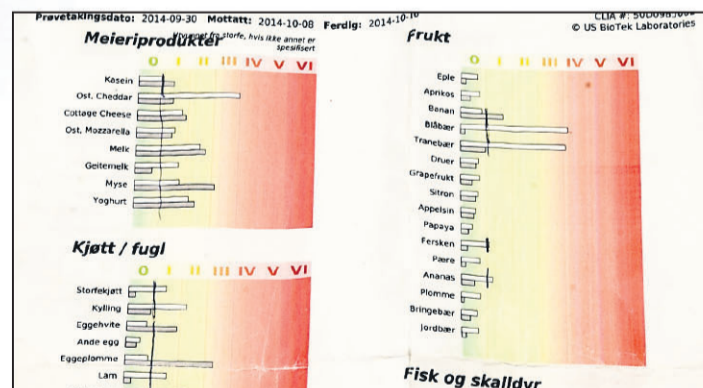
– Jeg drar ofte på internasjonale treff om matintoleranse. Alle autoriteter mener at IgG og IgA ikke kan brukes til noe som helst, sier Lundin til VG.

Han har også bemerket seg at testens utseende i seg selv (som går fra grønt til rødt) kan få pasienten til å reagere positivt og gi tiltro til testen.

Placebo

– Utseendet på denne testen er laget for å gi placeboeffekt, sier Lundin.

Etter at VGs journalist fikk testresultatene etter én BioTek-test, dro vi til flere klinikker for å ta akkurat den samme testen. Resultatet var oppsikts-

SMØRBRØD-LISTE: I motsetning til legens undersøkelse, så de kontroversielle matintoleranse-testene slik ut – med en haug med utslag på matvarer VGs journalist visstnok ikke tålte.

Foto: JAN PETTER LYNAU

vekkende: Alle de tre like testene, to av dem tatt dagene etter hverandre, ga ulike resultat.

11. februar kunne VGs journalist spise egg. 12. februar viser den samme testen at hun ikke burde spise egg.

Medisinsk fagdirektør i Legemiddelverket, Steinar Madsen, har sett på testen VG tok.

– Det at de tre testene VG tok, som er tatt av samme laboratoriet, ikke er like, er påfallende. Det beviser at testen ikke er pålitelig. Et slikt testresultat skal ikke forandre seg fra dag til dag eller over et halvt år. En korrekt medisinsk test kjennetegnes og kvalitetssikres ved at testen skal gi det samme resultatet hver gang, sier Madsen til VG.

Professor i alternativ behandling ved NAFKAM, Vinjar Fønnebo, mener også

at testen er ubrukelig. Likevel synes han at målingene av IgG og IgA var godt teknisk gjennomført av laboratoriet.

– Jeg synes at reproduserbarheten var veldig lik i testene, sier Fønnebo.

Per definisjon er man syk dersom man har en matintoleranse, ifølge fagpersonene ved allergi- og overfølsomhetsavdelingen ved Oslo Universitetssykehus.

– Når en behandler anbefaler tiltak for å forbedre pasientens helsetilstand og disse tiltakene avviker fra generelle anbefalinger for befolkningen, oppleves det som å være syk, sier sykepleier og fagkonsult ved Regionalt senter for astma, allergi og overfølsomhet ved Oslo Universitetssykehus, Ingvild Gaare-Olstad.

E-post: marie.moen.kingsrod@vg.no

VG GRANSKER **MAT**INTOLERANSE

VGs journalist Marie Moen Kingsrød (21) er **helt frisk**, ifølge både hennes fastlege og bedriftslege.

Men da firmaet BioTek for noen tusenlapper tok en blodprøve, fikk hun beskjed om at hun lider av **matintoleranse for 45 matvarer**.

Dette er historien om en frisk jente og hvordan hun ble «syk» over natten.

VG GRANSKER MATINTOLERANSE

Professor: De tjener penger på å sykelig- gjøre deg

Av MARIE MOEN KINGSRØD og ØYSTEIN LARSEN-VONSTETT

Titusener av nordmenn har tatt testen som skal kunne avsløre om du har matintoleranse. Medisinske eksperter mener testene er ubrukelige og kan være helseskadelige.

Etter at VGs journalist testet seg for matintoleranse ved tre ulike klinikker på Østlandet, har VG konfrontert medisinske eksperter med resultatene:

● Alle klinikkene konkluderte med at hun har matintoleranse.

● VGs journalist ble testet mot 96 matvarer. Hun ble anbefalt å kutte ut mange av produktene.

I et dokument hun fikk av den ene klinikken står det:

«For å reparere tarmslimhinnen og bli kvitt matintoleransen er det flere ting du må gjøre samtidig: 1. Hold deg borte fra matvarer du reagerer på (fjerner belastningen i en periode). Vær konsekvent!»

Behandleren på klinikken sa det slik til VGs journalist: «Det er synd at en så ung jente som deg er så syk.»

Matintoleranse har blitt den nye påståtte folkesykdommen. Rundt 1,2 millioner nordmenn mener selv at de lider av en matallergi eller overfølsomhet for mat. Det viser en ny, representativ undersøkelse InFact har gjort for VG.

Av dem er det nærmere 850 000 som har tatt eller vurderer å ta en matintoleranse-test. Ti prosent av dem oppgir at de har tatt en test å la den VGs journalist tok.*

Til tross for at mange tror de reagerer på matvarer, er det i realiteten svært få nordmenn som har en medisinsk diagnose på matintoleranse, ifølge Norges Astma- og Allergiforbund (NAAF).

Eget legeråd

- Vi har hentet ut tall fra vårt eget legeråd, samt Folkehelseinstituttet, som viser at det kun er fem prosent som faktisk har matintoleranse- eller allergi. Vi mener ikke å ikke ta nordmenns forhold til maten sin på alvor, for det gjør vi, vi prøver bare å si at ikke alt som rumler, klør og stikker nødvendigvis er reell allergi eller overfølsomhet, sier kommunikasjonssjef i NAAF, Bo Gleditsch, til VG.

Han forklarer at det trolig er tre årsaker til at de selvrapporterte tallene øker dramatisk, slik som VGs undersøkelse viser: Folk diagnostiserer seg selv, de oppsøker behandlere som gir feildagnoser og folk feiltolker «naturlig» ubehag som intoleranse.

Samtidig omsetter dagligvarebransjen laktose- og glutenfrie matvarer som aldri før. Omsetningen av «fri for»-produkter økte med over 50 prosent hos Rema i fjor. Coop melder om tilsvarende økning på 30 prosent.

- Stadig flere nordmenn har en eller annen form for matintoleranse. Det er klart vi ønsker å tilby disse kundene et

Dette er min historie

Jeg sover stort sett nok, spiser sunt, trener og har aldri vært syk utover forkjølelse og omgangssyken. Jeg tar heller ingen medisiner. Legene sier jeg er frisk, jeg føler meg også frisk.

Plutselig har flere av vennene mine fått matintoleranse. De tåler ikke gluten. De skal helst ikke spise så mye kjøtt, da får de vondt i magen. Og hva med å drikke melk med laktose? Uaktuelt!

Vennene mine er ikke alene. 1,2 millioner nordmenn tror de ikke tåler en eller flere matvarer, viser en landsrepresentativ VG-undersøkelse.

Kanskje jeg burde teste meg?

Etter to omfattende medisinske tester hos fastlegen og bedriftslegen var konklusjonen klar: Jeg har hverken allergier eller intoleranser.

Men blodtestene til laboratoriet BioTek, tatt hos en privat klinikk, skulle vise noe annet.

Noen dager senere, noen dråper blod og nesten 5000 kroner fattigere, sitter jeg ansikt til ansikt med en sykepleier på en klinikk i Oslo, som forteller meg at jeg ikke tåler 45 matvarer.

Jeg må slutte å spise havregrot til frokost. Jeg kan ikke lenger spise kylling til middag. Eller sjokolade på lørdager.

Hvordan kan jeg, som føler meg så frisk, være så syk – ifølge matintoleranse-testen?

VG har over lengre tid gransket matintoleranseindustrien. Dette er journalist Marie Moen Kingsrød (21) sin egen beretning om hvorfor hun startet å jobbe med saken.

TOK BLODTEST: VGs journalist Marie Moen Kingsrød (21) ble erklært frisk hos flere leger. Da hun gikk til en privat klinikk, ble resultatet

«Det er synd at som deg kan

* Test hos behandler eller gjennomført selv.

helt annerledes.

Foto: FREDRIK SOLSTAD

«en så ung jente være så syk»

bredere utvalg, sier informasjonssjef hos Coop, Harald Kristiansen.

På få år har de økt sin serie «Mat Uten» fra 60 til over 300 produkter.

VGs journalist ønsket å finne ut om hun, som ble betegnet som «helt frisk» av både fastlege og bedriftslege, ville «stryke» på en slik test – og bli diagnostisert som syk med matintoleranse. Hun har derfor jevnlig tatt prøver hos både leger og private klinikker siden september i fjor.

Storindustri

Blodtestene, utenfor legekantoret, som skal finne ut om du har matintoleranse har blitt en stor industri i Norge. BioTek, Cambridge Nutritional Sciences og Lab1 utfører disse testene her i landet. Førstnevnte har kontorer i Norge som sender prøvene videre til utlandet – der de blir analysert. Alle testene koster tusenlapper.

VGs journalist har kun testet BioTek-testen. De er en av de største i Norge og de omtaler seg selv som den mest seriøse aktøren.

BioTek er et laboratorium som hevder at de mot noen tusenlapper og et par dråper blod kan påvise eksakt hvilke typer matvarer du reagerer negativt på. Denne intoleransen kan, ifølge dem, forklare alt fra migræne og slapphet til betennelser og depresjon.

I en BioTek-brosjyre VGs journalist fikk etter blodtesten står det: «Maten du spiser, kan være årsaken til dine helseproblemer!»

«Matintoleranse - blir du syk av maten du spiser?». Dette er spørsmålet BioTek stiller i sin markedsføring.

– Vi tror virkelig disse testene fungerer. Vi har mange gode erfaringer med testen og folk har blitt friske av den. At skolemedisinerne mener noe annet, er ikke overraskende. De kommer vel etter som de har gjort så mange ganger før, sier fagsjef i EU BioTek, Linda Rahbek, til VG.

Testen VG fikk utført koster i overkant av 4000 kroner. BioTek-blodprøven vi tok ble først utført av OK-klinikken i Oslo.

Det var denne testen som endte opp med å vise at VGs journalist ble anbefalt å slutte å spise alt fra meieriprodukter og svinekjøtt til havre, flyndre, blåbær og kylling. Hun fikk beskjed om at hun burde endre på sitt vanlige kosthold, og bli vegetarianer for en periode.

– Sykeligjør folk

– Hvordan kan det ha seg at noen som er så frisk, kan bli erklært syk over natten?

– En frisk person er bare ikke undersøkt godt nok i Norge i dag. Så lenge man undersøker noen nok kan man få en frisk person «syk». Dette er en del av en større utvikling her i landet. Det er så mye penger å tjene på å behandle og undersøke friske folk, sier professor ved Nasjonalt Forskningscenter for alternativ medisin (NAFKAM), Vinjar Fønnebo, til VG.

Alle medisinske eksperter VG har snakket med, inkludert Legemiddelverket, mener denne testen kan bidra til å sykelligjøre folk.

De mener Bioteks blodtest, og andre tilsvarende tester, ikke kan si noe som helst om du tåler en matvare eller ikke. VG har ikke lyktes med å finne noen i det etablerte medisinske miljøet i Norge som mener at denne blodprøvetesten kan påvise matintoleranse.

Denne omstridte testen har, ifølge BioTek-selskapet selv, minst 20 000 nordmenn tatt.

– De lager en business ut av dette. De tjener penger på å sykelligjøre deg. Skal folk få lov til å lure folk? Jeg synes ikke det er helt pent, sier professor i medisin ved NTNU og ekspert på temaet, Per Farup, til VG.

Dette er ikke BioTek selv enig i.

– Vi lever av fornøyde kunder. Hvis vi hadde drevet med lureri hadde vi ikke hatt disse kundene, sier homøopraktiker i BioTek, Jan Bjerke.

Testen måler innholdet av to antistoffer i blodet, som kalles IgG og IgA. Laboratoriet hevder at desto høyere utslag du får på disse stoffene, desto dårligere tåler du de aktuelle matvarene.

VG GRANSKER MATINTOLERANSE

- Vi tror virke

Til tross for at medisin-Norge slakter testen til BioTek, tror de fortsatt på sin egen metode.

Da hennes egen datter fikk kraftig eksem, startet Linda Rahbeks interesse for matintoleranse. Det ble starten på blodtesten i Norge, som i dag er blant de aller mest brukte.

Sammen med søsteren Lis driver de to EU BioTek på Kløfta utenfor Oslo.

- Vi tror virkelig disse testene fungerer. Jeg har en datter som hadde veldig kraftig eksem da hun var liten. Ingenting fungerte. Helt til jeg prøvde disse testene, da forsvant eksem. Det var da jeg bestemte meg for at vi måtte hjelpe andre med dette, sier fagsjef i EU BioTek, Linda Rahbek til VG.

De forskjellige behandlerne rundt i Norge sender blodprøvene via Kløfta. I 2013 hadde de en omsetning på 6,3 millioner kroner.

Sendes til USA

Derfra går prøvene videre til analyse på et laboratorium i Seattle, USA. Her blir prøvene analysert for innhold av anti-stoffene IgG og IgA. Disse stoffene mener tilhengerne av testmetoden skal kunne påvise matintoleranse hos pasienten på de 96 matvarene det testes for.

Det er så opp-til behandlerne i Norge å videreformidle disse resultatene til kunden og komme med sine kostholdsanbefalinger.

Linda Rahbek har en tysk utdanning som heilpraktiker (naturterapeut i Tyskland som er godkjent av det offentlige helsevesen til ervervsmessig praktisering av naturmedisin).

Søsteren Lis er utdannet innen bedriftsadministrasjon og logistikk.

Linda Rahbek mener at målingene VGs journalist har fått ikke er problemet, men derimot tolkningen behandlerne har gjort av disse.

- Jeg ville ikke anbefalt å kutte ut så mange matvarer som 45. Vi ville heller ikke anbefalt at hun kuttet matvarer så lenge som ett år. På enkelte av matvarene hadde det holdt i tre uker. Vi ser at vi har en jobb å gjøre med å informere våre behandlere enda bedre, sier Rahbek til VG.

Hun forklarer at hun ville tolket utslagene mer forsiktig.

VGs journalist, Marie Kingsrød, tok tre tester: En i september, og to i februar. I september fikk Marie imidlertid langt flere og kraftigere utslag på «intoleranseskalaen» enn i februar.

Rahbek mener dette kan skyldes flere ting.

- Testresultatene kan få andre utslag dersom man spiser annerledes, har sterke følelsesmessige reaksjoner som for eksempel en depresjon, sjokk, traumer, et samlivsbrudd og lignende.

Mener det kartlegges

- Men da blir det vel vanskeligere å stole på testen, hvis den kan påvirkes så sterkt av slike ytre omstendigheter?

- Alle tester skal ses i sammenheng med pasientens kliniske bilde. Samtalen med pasienten og utfylling av spørsmålsskjema før en eventuell vurdering om nytten av å teste, vil kartlegge slike situasjoner.

- VGs testperson var frisk, ifølge flere leger. Testen får kritikk for å «sykeliggjøre» en frisk person. Hvorfor fikk VGs friske testperson så mange utslag?

- Det kan være utslag man ikke merker selv. Dessuten er det vanligvis ikke friske folk som tar denne testen, sier Rahbek. Hun

forklarer at de har et symptomskjema kunden blir bedt om å fylle ut før behandlingen.

VG fikk kun tilbud om dette skjemaet hos én av de tre behandlerne vi besøkte.

Testen fra februar, som er tatt to dager etter hverandre, viser at hun den ene dagen tåler egg, og den andre dagen ikke.

- Vi synes det er rart at VGs testperson fikk utslag på egg den ene dagen, og ikke den andre, men totalt er testene over 95 prosent like - og det er det vi lover.

- Ikke overrasket

Til den massive kritikken fra et samlet medisinsk miljø om at testen ikke fungerer, har hun følgende kommentar:

- Vi har mange gode erfaringer med denne testen, og folk har blitt friske av den. At skolemedisinerne mener noe annet, er ikke overraskende. De kommer vel etter som de har gjort så mange ganger før, sier Rahbek.

Hun får støtte av homeopraktiker i BioTek-klinikken, Jan Bjerke.

- Vi lever av fornøyde kunder. Hadde vi drevet med lureri hadde vi ikke hatt disse kundene. Folk kommer til oss når det ordinære helsevesen ikke har funnet svar på folks plager. Om det er placeboeffekt eller ikke vet jeg ikke sikkert, men folk føler seg friske etter å ha fulgt våre anbefalinger etter en test, sier Bjerke.

Ekspertene VG har snakket med mener at det kan være direkte helsefarlig å leve på elimineringsdietter.

- Hvis behandlerne VG har vært hos hadde gjort slik vi veileder dem til å gjøre, hadde de prøvd seg langt mer forsiktig frem enn det de har gjort her. De kan ta ut en eller to produkter på listen i en kortere periode og erstatte det med et kosttilskudd. Det er bare i ytterst få tilfeller vi anbefaler at kunden skal unnvære matvarer i et helt år.

Lab1 og Cambridge Nutritional Sciences, er de laboratoriene som VG kjenner til som også utfører tilsvarende tester på nordmenn.

Lab1 opplyser at de tar flere tusen slike tester i året. I motsetning til BioTek, anbefaler Lab1 imidlertid at testen ikke benyttes til å sette en matintoleranse-diagnose.

- Ikke diagnose

- Den er ikke ment for diagnose, men de kan ha klinisk nytteverdi. Resultatene skal vurderes ut fra sykehistorien og kun benyttes som en veileder. Vi foretrekker at testene rekvireres av helsepersonell med kompetanse innen området, slik at tolkningen blir gjort riktig og at pasientene følges opp, sier labsjef og homøopat ved Lab1, Dag Tveiten, til VG.

Han mener, i motsetning til medisinske ekspertene VG har snakket med, at testen ikke er ubrukkelig. Tveiten mener det er studier som peker på at målingene kan være verdifulle.

Medisinprofessor ved NTNU, Per Farup, har forsket på tematikken i over ti år. Han mener at studiene som Tveiten viser til, ikke har noe for seg.

- Men enkelte studier viser vel at den fungerer?

- Ja, men dette handler om studier som i prinsippet ikke har noe med disse stoffene, IgG og IgA, i blodet å gjøre. De registrerer at folk som kutter ut matvarer som er kjent for å gi matintoleranse, blir bedre. Det har ingenting med om antistoffene i blodet øker eller minker. Det er ingen årsakssammenheng her, sier Farup.

DAMENE BAK BLODTESTENE: Søstrene Lis (t.v.) og Linda Rahbek står EU BioTek på Kløfta, deretter til US BioTek i USA.

lig på dette

DETTE SVARER KLINIKKENE:

1. Dere får kritikk av eksperter for at dere anbefalte VGs journalist å kutte ut matvarer i opp til ett år. Det kan være helseskadelig, mener de.

Moss Akupunkturklinikk: – Jeg har sett veldig mange som har blitt nye bedre av å kutte ut de matvarene som har slått ut på listen etter en test, sier daglig leder ved Moss Akupunktur, Ida Johansen.

Nordstrand klinikk for helhetsmedisin: – Min eneste kommentar er at jeg ikke forstår hva som er kritikkverdige med å utelukke matvarer man reagerer negativt på. Det er utelukkende positivt, så lenge man sørger for å få i seg de næringsstoffene kroppen trenger fra andre kilder, sier daglig leder ved Nordstrand klinikk for helhetsmedisin, Lars-Steinar Haugen.

OK-klinikken: – Vi føler oss kompetente til å gi anbefalinger om den midlertidige kostholdsendringen for å styrke kroppens immunsystem. Av testpersonens 45 utslag var det cirka 15 hun skal unngå i opptil ett år. De resterende bør du kun fjerne i to til tre måneder, sier Hilde Vermedal, daglig leder i OK-klinikken.

2. Alle ekspertene VG har snakket med mener at disse testene ikke er egnet til å si noe om matintoleranse. I tillegg fikk VGs journalist ulike utslag på den samme testen to dager etter hverandre. Vil dere fortsette å bruke denne testen?

Moss Akupunkturklinikk: – Jeg vet at det skjer mye i kroppen i løpet av noen få dager. Jeg ble mye bedre bare på tre dager ved å fjerne det jeg ikke tålte, ifølge BioTek. Jeg trengte ikke blodtryksmedisiner etter kun 14 dager. Hodepinen ble svakere, magesyren regulerte seg raskt – og jeg fikk ikke lenger sure oppstøt. Ja, jeg vil fortsette å benytte meg av BioTek sine tester. De er faktisk de beste. Jeg har jobbet med matintoleranser siden mai 2008, og jeg har mange kunder som er blitt friske av våre tester og anbefalinger.

Nordstrand klinikk for helhetsmedisin: I ngen kommentar

OK-klinikken: – Resultatene fra test nummer to og tre viste en likhet på over 96 prosent. Det betyr at 96 prosent av resultatet var mulig å reproducere fra en dag til en annen. Det er veldig bra. Det samme resultatet har jeg selv også fått etter at jeg tok en blindtest av mitt eget blod. Vi kommer derfor til å fortsette med disse testene fordi de reproduserbare. Vi ser at mange av våre pasienter blir bedre etter å ha fulgt våre råd, sier Hilde Vermedal, daglig leder i OK-klinikken.

bak de omstridte blodtestene i Norge. Laboratoriet BioTek har tatt titusenvise av matintoleransetester på nordmenn. Først blir blodet ditt sendt til

VG GRANSKER MATINTOLERANSE

Behandlere som stiller diag TILBYR EGEN PRODUKTE

Av MARIE MOEN KINGSRØD, ØYSTEIN LARSEN-VONSTETT

Minst 117 behandlere i hele Norge tilbyr matintoleranse-test. Minst 18 av klinikkene har bindinger til andre virksomheter av samme art. Det vil si at de kan tjene penger på diagnosen de stiller.

– At de som diagnostiserer barnet ditt eller deg med en matintoleranse, sender med deg en brosjyre over produktene de mener du bør kjøpe for å bli «frisk», er veldig problematisk. Det er uryddig, sier forbrukerpolitisk direktør i Forbrukerrådet, Audun Skeidsvoll, til VG.

Like etter at VGs friske journalist fikk beskjed om at hun ikke «tålte» 45 ulike matvarer etter en matintoleranse-test på OK-klinikken i Oslo, og da spesielt ulike meltyper og gluten, mottok hun en brosjyre med en anbefaling om hvilket brød hun burde spise. Behandleren har selv patent på en av bakemåtene til dette brødet, viser et søk i Patentstyret.

Behandleren anbefalte dessuten et bakeri, med telefonnummer, hvor dette brødet kunne kjøpes.

Eier produktet selv

I samme brosjyre står det at du blant annet bør ta følgende produkt for å bli frisk:

«Innta OMXtra. Ta én til to kapsler til måltid tre ganger daglig. Fås kjøpt på www.helseoghudpleie.no. Ta én ts med NDS Probiotic Classic i et glass vann».

Nettbutikken hvor OMXtra selges, eies av OK-klinikken.

Produktet NDS Probiotic selges og distribueres av laboratoriet som utførte testen på VGs journalist: BioTek. Til VG opplyste BioTek i går at de har lagt ned sin nettbutikk.

VG har tatt BioTek-testen hos tre ulike klinikker i Norge: OK-klinikken i Oslo, Moss Akupunkturklinik og Nordstrand klinikk for helsettsmedisin. Ved alle tre klinikkene ble VGs journalist anbefalt flere konkrete produkter. Gjengangeren hos alle var «NDS Probiotic» – produktet som distribueres av BioTek.

Hos to av klinikkene ble vi anbefalt å leie en vanddestillingsmaskin til 250 kroner i uken. Denne maskinen selges og leies ut av BioTek. (Se egen oversikt og les egen sak om kosttilskuddene vi ble anbefalt.)

Det er minst 117 behandlere i

Legemiddelverket: Som å sette bukken til havresekken

Norge som tilbyr BioTek-testen. Behandlerne tar blodtestene og sender disse til BioTeks laboratorium på Kløfta utenfor Oslo. Denne testen skal gi svar på hvilke matvarer pasienten ikke tåler. Deretter utarbeides et nytt kostholdsprogram for pasienten.

Minimal helseutdanning

De fleste av de 117 behandlerne som tar BioTek-testen i Norge, viser seg å ha minimalt med helse- og ernæringsrelatert utdanning.

Nå kan VG også avsløre hvilke økonomiske krefter som ligger bak det hele, basert på søk i Biz-Web, Patentstyret og Brønnøysundregistrene viser at mange har økonomiske interesser til andre virksomheter av samme art:

■ Minst 18 av klinikkene, i tillegg til BioTek (laboratoriet bak testene), har slike bindinger.

■ 14 av behandlerne driver nettbutikk eller butikk hvor de selger kosttilskudd som skal hjelpe mot matintoleranse.

■ Tre av behandlerne eier eller jobber i virksomheter som selger «fri for»-produkter, for eksempel glutenfrie brød.

■ BioTek distribuerer og selger også flere typer kosttilskudd som skal behandle matintoleranse. De anbefaler alle sine 117 behandlere å selge disse produktene.

BioTeks egen homeøpraktiker, Jan Bjerke, ser at bindingene kan oppfattes problematisk. Fra BioTeks lokaler på Kløfta både selger han kosttilskudd og utfører de omstridte testene.

Bjerke anslår at rundt 25 prosent av hans totale inntekt stammer fra salg av kosttilskudd som blant annet er utviklet av BioTek.

– Jeg ser at det kan oppfattes som problematisk. Samtidig er

dette produkter som jeg stiller meg hundre prosent bak. Virker de ikke, så forsvinner kunden og jeg taper penger. Så enkelt er det, sier Bjerke til VG.

Medisinprofessor Vinjar Fønnebo i NAFKAM er ikke enig.

– All blanding av laboratorievirkosomhet eller klinisk virksamhet og kommersielle bindinger er problematisk. De har en egeninteresse av at lab-prøven skal ha utslag fordi de tjener penger på det, sier han.

Legemiddelverket reagerer også kraftig.

– Dette er som å sette bukken til havresekken, og det blir selvfølgelig problematisk når det er snakk om folks helse. Debatten om leger kan selge medisiner er avsluttet for lenge siden, denne debatten med alternative behandlere er aldri tatt. Det er på tide, sier medisinsk fagdirektør i Legemiddelverket, Steinar Madsen.

– Må gå gjennom loven

Forbrukerrådet mener det må en lovregulering til.

– Politikerne må gå gjennom loven på nytt, slik at forbrukerne er bedre beskyttet. Det må føres flere tilsyn – også utover markedsføring, sier forbrukerpolitisk direktør i Forbrukerrådet, Audun Skeidsvoll, til VG.

OK-klinikken mener bindingene ikke nødvendigvis er problematiske:

– Ved kjøp av kosttilskudd henviser vi pasientene til apotek, helsekostforretninger og nettbutikker. Matintoleransetesting er et lite supplement til vår tjenesteytende behandlingsevne, og utgjør mindre enn én prosent av klinikkenes omsetning. Vi føler oss derfor på ingen måte rammet av kritikken om kommersiell binding, sier daglig leder ved OK-klinikken, Hilde Vermedal, til VG.

Nordstrand klinikk for helsettsmedisin og Moss Akupunkturklinik ønsker ikke å kommentere kritikken.

SLUTTET MED MEIERIPRODUKTER: Etter en matintoleranse-test fra BioTek fikk Linda Marie Stuhaug (21) beskjed om å slutte å spise meieri-produkter. Det ble hun sykere av.

nose NE R

Av de 117 matintoleranse-behandlerne som VG har kartlagt, har vi hos 18 av dem avdekket kommersielle bindinger. Noen er knyttet opp mot glutenfrie bakerier, andre selger kosttilskudd.

Behandler	Bosted	Økonomiske interesser
Kvinne (53)	Sør-Trøndelag	Driver nettbutikk som selger kosttilskudd som mineraler, fettsyrer, probiotika, urter.
Kvinne (48)	Sør-Trøndelag	Driver nettbutikk som selger kosttilskudd som mineraler, fettsyrer, probiotika, urter.
Kvinne (72)	Sør-Trøndelag	Driver nettbutikk som selger kosttilskudd som mineraler, fettsyrer, probiotika, urter.
Kvinne (62)	Sør-Trøndelag	Driver nettbutikk som selger kosttilskudd som mineraler, fettsyrer, probiotika, urter.
Kvinne (42)	Sør-Trøndelag	Driver nettbutikk som selger kosttilskudd som mineraler, fettsyrer, probiotika, urter.
Kvinne (34)	Telemark	Styrleder i et større firma som driver salg av kosttilskudd, i tillegg til økologisk mat.
Kvinne (44)	Vest-Agder	Driver egen butikk og nettbutikk som selger kosttilskudd spesielt til mage/tarm-problemer og mineralsminke.
Mann (40)	Rogaland	Eier 20 prosent av et firma som selger kosttilskudd og treningsutstyr.
Kvinne (56)	Oslo	Driver nettbutikk som selger kosttilskudd og andre helse- og hudprodukter.
Kvinne (64)	Oslo	Tidligere eid bakeri, og har patent på en type glutenbakst.
Kvinne (50)	Oslo	Daglig leder ved bakeri som selger helsekost og glutenfri bakst.
Kvinne (53)	Møre og Romsdal	Styremedlem i butikk som selger helsekostprodukter.
Kvinne (56)	Hordaland	Driver og eier nettbutikk som selger kosttilskudd for de med matintoleranse.
Kvinne (59)	Hordaland	Driver og eier nettbutikk som selger kosttilskudd for de med matintoleranse.
Kvinne (41)	Buskerud	Varamedlem i virksomhet som blant annet selger helseforsikringer.
Kvinne (62)	Akershus	Er også innehaver av annen klinikk
Kvinne (44)	Akershus	Distribuerer og selger kosttilskudd mot matintoleranse
Kvinne (60)	Akershus	Distribuerer og selger kosttilskudd mot matintoleranse

LINDA (21) TOK TESTEN: – JEG BLE SYKERE

Linda Marie Stuhaug (21) tok matintoleranse-test, og fikk beskjed å slutte å spise meieriprodukter. Da ble hun sykere – og hverdagen ble tung.

I likhet med minst 20 000 andre nordmenn, er 21-åringen fra Sogn og Fjordane, blant dem som har tatt matintoleranse-testen BioTek. For omtrent et år siden.

– Jeg hadde mye vondt i magen, og en kropp som ikke fungerte. Jeg synes det var veldig dyrt å betale flere tusenlapper for en matintoleranse-test, men jeg ble overbevist om at det var lurt, sier Stuhaug.

Testresultatene var til dels høye på meieriprodukter. Da fikk hun beskjed om å slutte å drikke og spise alt av meieriprodukter – alt fra melk til smør.

– Jeg ble lei meg, for meieriprodukter var en veldig stor del av kostholdet mitt. Da jeg sluttet følte jeg meg sykere, sier Stuhaug. Hun sier at hun i starten hadde full tiltro til blodtesten.

– Blodet mitt ble til og med sendt til USA, og jeg var ganske sikker på at det var riktig. Men etter hvert, da jeg ikke ble bedre av å kutte ut meieriproduktene, ble jeg skeptisk, sier Stuhaug.

Stuhaug har etter hvert innført moderate mengder meieriprodukter i kostholdet igjen. – Jeg har funnet ut hva min kropp tåler og ikke. Nå er jeg mye mer avslappet, og føler meg mye bedre, sier Stuhaug.

Dette sier BioTek om de negative opplevelsene til 21-åringen:

– Av og til skjer det reaksjoner som vi ikke har noen forklaring på, og som ikke virker logisk. Dette kan skje i behandling hos alle typer behandlere og leger, sier fagsjef i EU BioTek, Linda Rahbek.

VG GRANSKER MATINTOLERASE

Legemiddelverket sjekket kosttils

HELT UB

VG i går.

DETTE ER SAKEN

■ 1,2 millioner nordmenn tror de har en matintoleranse, viser en landsrepresentativ undersøkelse InFact har gjort for VG. Dette til tross for at kun 5 prosent av befolkningen har en matintoleranse eller matallergi.

■ EU BioTek, Lab1 og Cambridge Nutritional Sciences er laboratorier som tar blodtester i Norge. De mener at de mot noen tusenlapper kan avsløre eksakt hvilke matvarer du tåler og ikke. Siden september har VG gransket denne industrien.

■ VGs journalist, Marie Moen Kingsrød (21), som har blitt konstatert frisk av flere leger, har tatt en test av BioTek-typen. Det er over 20 000 nordmenn som har tatt testen. VGs friske journalist fikk etter testen beskjed om at hun var «svært syk», og at hun måtte slutte å spise 45 matvarer. Testen kostet rundt 4000 kroner.

■ Alle medisinske eksperter VG har snakket med, samt Legemiddelverket, mener at denne testen ikke kan dokumentere matintoleranse.

■ Det er 117 behandlere og klinikker i Norge som kan utføre testen. De gir også kostholdsråd og setter opp dietter. De sender blodet til BioTek-laboratoriet i USA som analyserer prøven.

■ Denne prøven tas også på spedbarn. Det mener eksperter er svært kritikkverdige – og farlige.

■ VGs journalist tok tre like BioTek-tester hos tre ulike behandlere. Prøvene ga ulike resultat. Testene ble tatt hos OK-klinikken, Nordstrand klinikk for helhetsmedisin og Moss Akupunkturklinikk.

NDS Probiotica

Pris: 400 kroner

Innhold: Fordøyelses-
enzymer

OMXtra

Pris: 270 kroner

Innhold: Melkesyrebakterier
og 52,7 prosent fett

Vital Greens

Pris: 695 kroner

Innhold: Vitaminer, mineraler,
planteekstrakter

Colostrum Born Again

Pris: 395 kroner

Innhold: Råmelk

SuperZym

Pris: 129 kroner

Innhold: Fordøyelses-
enzymer

Digest More

Pris: 209 kroner

Innhold: Fordøyelses-
enzymer

Vi anbefaler det vi mener og tror hjelper våre pasienter, mens det er opp til pasienten å vurdere hvilke tiltak de vil iverksette.

Hilde Vermedal, daglig leder ved OK-klinikken

Kosttillskuddene Marie (21) ble anbefalt: RUKKELIGE

Av MARIE MOEN KINGSRØD og ØYSTEIN LARSEN-VONSTETT

Legemiddelverket slakter kosttillskuddene VGs journalist ble anbefalt da hun testet seg for matintoleranse.

Da VG gjennomførte matintoleransetesten BioTek hos tre ulike klinikker, fikk journalisten anbefalt en rekke kosttillskudd og tjenester som kunne bidra til at hun ble frisk.

Legemiddelverket har vurdert produktene VGs journalist fikk anbefalt fra de tre klinikkene.

– Disse kosttillskuddene er helt ubrukelige. Dessuten kan ingen slike produkter noensinne erstatte et sunt kosthold, sier medisinsk fagsjef i Legemiddelverket, Steinar Madsen, til VG.

bransjen med å få senket prisnivået, sier daglig leder ved OK-klinikken, Hilde Vermedal, til VG.

Ida Johansen, daglig leder ved Moss Akupunktur, avviser VGs regnestykke:

– Det er feil at jeg anbefalte kosttillskudd for denne summen. Jeg anbefalte probiotika som faktisk er den billigste,

og koster 169 kroner per boks. Dette blir kun 2028 kroner i året, sier Johansen.

Nordstrand klinikk for helhetsmedisin vil ikke kommentere saken.

E-post: marie.moen.kingsrod@vg.no

Men klinikkene slår tilbake mot kritikken

– Unødvendige

Dersom VGs journalist hadde brukt de anbefalte kostholdsproduktene, ville det blitt en stor utgift.

- Som en illustrasjon ville OK-klinikken anbefalinger av vanddestillingsmaskin og kosttillskudd samlet kostet 46 270 kroner ved ett års bruk. Dette regnestykket inkluderer at to av produktene kun skulle brukes i tre måneder eller mindre.

- Nordstrand klinikk for helhetsmedisin anbefalte kosttillskudd som ville kostet 22 338 kroner dersom de var brukt i ett år. Klinikken spesifiserte aldri hvor lenge produktene skulle brukes.

- Moss Akupunktur anbefalte kosttillskudd og vanddestillingsmaskin som ville kostet 19 007 kroner dersom de var brukt i ett år. De spesifiserte aldri hvor lenge produktene skulle brukes.

– Alle disse produktene er unødvendige, og kan ikke hjelpe dem som har en matintoleranse. Friske grønnsaker og frisk frukt er et mye bedre alternativ, sier Steinar Madsen, til VG.

Han fortsetter:

– Alle produktene blir markedsført med udokumenterte påstander om produktet, og noen også med ulovlige, medisinske påstander, sier Madsen. Han forklarer at vanddestillingsmaskinen som ble anbefalt også er helt unyttig.

Medisinprofessor ved NTNU, Per Farup, reagerer på at de får lov til å selge produkter som dette uten dokumentert effekt.

– Det burde være forbudt å lure folk, sier Farup.

– Dessverre dyrt

Behandlerne og klinikkene som anbefalte VGs journalist alle kosttillskuddene, er ikke enig i kritikken.

– Dere har regnet dere frem til kosttillskudd-utgifter på nesten 50 000. Vi er på ingen måte kjent med pasienter hos oss som på våre anbefalinger har brukt noe i nærheten av det beløpet. Vi anbefaler det vi mener og tror hjelper våre pasienter, mens det er opp til pasienten å vurdere hvilke tiltak de vil iverksette. På generell basis er kosttillskudd dessverre fryktelig dyrt, og dere har vår fulle støtte dersom dere kan påvirke denne

DETTE SVARER PRODUSENTENE

Helsekostsentralen om produktene Digest More og Olivenbladekstrakt – Etter VGs sak har vi endret markedsføringen av de aktuelle produktene. Vi beklager, og dette skal rettes opp i, sier Liv Irene Hognerud, salgs- og produksjef i Helsekostsentralen.

Immitec om produktet Colostrum – Born Again

– Vi selger næringssubstanser, og det er umulig å dokumentere det i forhold til en legemiddel-tradisjon. Vi anbefaler forbrukeren selv til å søke blant publiserte studier på råmelk. Markedsføringen skal vi nå gå igjennom, slik at den er i henhold til de nye EU-reglene for denne type produkter, sier Jan Oddvar Johansen, styreformann Immitec.

Universal Biology om produktet OMXtra:

– Markedsføringen salgsstedene våre bruker er en del vi ikke kan noe for. Men vi vil prøve å endre markedsføringen hos dem som bruker det. Vi mener Legemiddelverket kommer med påstander som vil lede folk. Deres kjennskap til melkesyrebakterier ser ut til å være svært begrenset, og det de sier om effekt av fermentert mat har jeg belyst ved å vise til hva forskning om dette sier, sier Arild Olsen i Universal Biology.

BioTek om DNS Probiotica

– Probiotika er helt essensielt i behandlingen. En god bakteriefloora i tarmen er avgjørende for å korrigere en (overdrevet) immunrespons. Dette er det god dokumentasjon på, og forskningen innenfor probiotika har kommet langt. Man vet konkret hvilke egenskaper den enkelte bakterie i et produkt har. Ellers vil jeg nevne at vi etter en kort omlegging kun kommer til å tilby tester i vårt sortiment, sier fagsjef i Eu BioTek, Linda Rahbek.

VG har etter gjentatte forsøk ikke kommet i kontakt med Martin & Pleasance eller Bringwell.

Legemiddelverkets dom:

**UNØDVENDIG PRODUKT
– ULOVLIGE
PÅSTANDER**

Olivenblad-ekstrakt

Pris: 199 kroner

Innhold:
Olivenblad

Legemiddelverkets dom:

**UNØDVENDIG PRODUKT
– ULOVLIGE
PÅSTANDER**

Bio Life Glutamin

Pris: 244 kroner

Innhold: Aminosyren glutamin (proteiner).
Glutamin er den aminosyren det allerede finnes mest av i blodet.